

Strategi for DSC 2009-2011

Kort branchebeskrivelse: Branchen består af 3 grene: Fiskeri efter muslinger og østers, industriel forarbejdning af fiskede muslinger og opdræt af muslinger i vandfasen beregnet på fersk konsum.

Op gennem 1980'erne og 1990'erne udviklede fiskeriet sig markant og i takt med industriens udvikling og evne til at udnytte markedet steg fiskeriet til ca. 100.000 t årligt, hvilket udgjorde ca. 50% på verdensplan af den landede mængde af fiskede muslinger. Siden årtusindeskiftet er landingerne faldet drastisk, bl.a. med udgangspunkt i vigende estimater af bestandens størrelse og landingerne ligger nu omkring 50-60% af landingerne i 1990'erne. Siden slutningen af 1990'erne har der udviklet sig et målrettet fiskeri i den vestlige del af Limfjorden efter østers og dette fiskeri udgør p.t. en væsentlig del af fiskeriets indtjening. Fiskeriet fremstår velorganiseret og meget reguleret med et udstrakt samarbejde indenfor fiskeriet. Imidlertid står fiskeriet overfor store udfordringer med implementeringen af Miljømålsloven, der truer med at lukke erhvervet eller kraftigt begrænse dets muligheder for at fiske med skrabbende redskaber i fjorde og kystnære farvande.

Skaldyrsindustrien består af en række aktører, hvoraf 3 kan betragtes som værende industrivirksomheder med forarbejdningsanlæg. Industrien forarbejder hovedsagligt blåmuslinger, der laves til kogte muslinger til detailhandelen eller i bulk pakninger. Industrien håndterer også de fiskede østers. Industrien er i modsætning til tidligere præget af lav indtjeningsgrad og manglende afkast som følge af de reducerede landinger. Udsigterne for fremtidens fiskeri og en stigende konkurrence på verdensmarkedet er store trusler for erhvervet, som vil være tvunget til konsolidering og diversificering.

Opdræt har siden 2001 oplevet en eksplosiv udvikling, hvor antallet af licenser er steget fra ganske få til over 50. Denne udvikling har været stimuleret af et politisk ønske om udvikling af et supplement til fiskeriet af muslinger og østers. Etableringen af Dansk Skaldyrcenter (DSC) har været en del af denne udvikling og DSC har haft en central rolle i teknologiudviklingen. Udviklingen i antallet af licenser har ikke hidtil været modsvaret af en tilsvarende udvikling i produktionen, men opdrætterne har sat sig som mål, at den fulde produktionskapacitet opnås inden for en 5-årig periode. Den største udfordring for opdræt er at sikre en konsolidering og at overkomme de interne barrierer omkring organisering, indtjening og afsætning.

Kort beskrivelse af DSC: DSC blev etableret i 2002 som en erhvervsdrivende fond med det formål at fremme bæredygtig anvendelse af kystvandenes naturlige ressourcer med fokus på skaldyr. Stifterne var Viborg Amt, Morsø Kommune, Centralforeningen for Limfjorden og Konsumfiskeindustriens Arbejdsgiverforening med økonomisk støtte til etableringen fra Viborg Amt, Morsø Kommune og EU's Strukturfonde. Det har fra start været hensigten, at DSC skal være et nationalt videns- og kompetencecenter for skaldyrbranchen. DSC har profiteret af en stor politisk velvilje i etableringen, blandt andet med henblik på at udvikle alternativer til fiskeriet. Følgelig har op til 80% af omsætningen været fra udviklingsprojekter. Det er ikke sandsynligt, at der indenfor skaldyrområdet kan opnås en tilsvarende projektportefølje i planperioden.

Vision: I samarbejde med erhvervene og vidensinstitutionerne vil Dansk Skaldyrcenter (DSC) være det centrale innovations- og udviklingscenter for bæredygtig udnyttelse af skaldyr og planter i de kystnære farvande. DSC vil være ledende i at omsætte innovation og udvikling indenfor bæredygtig udnyttelse af kystvandenes ressourcer til vejledning af erhverv og myndigheder og vil i planperioden være center for serviceydelser til de berørte erhverv med særlig fokus på skaldyr. DSC vil på en ny og dynamisk måde og under anvendelse af flere platforme formidle den nyeste viden på området til offentligheden og i særlig grad til uddannelsessektoren. DSC deltager aktivt i produktion af skaldyr for derigennem at fastholde centrale kompetencer og være i stand til at rådgive erhvervene med udgangspunkt i konkret erfaring.

Mission: DSC skal som en selvstændig institution på forskellig vis bidrage til at kvalificere dansk produktion af primært skaldyr, men også andre organismer til enten konsum, udvinding af forædlede produkter eller biomasse og energi, på et bæredygtigt grundlag. Konkret er det DSCs mission at:

- initiere, deltage i og facilitere forsknings- og udviklingsprojekter
- formidle viden om produktion af skaldyr til erhverv, myndigheder og offentligheden
- fungere som nationalt samlingspunkt for erhvervsklyngen omfattende fiskeri, opdræt og industriel forarbejdning af skaldyr
- være et regionalt center for innovation indenfor bæredygtig udnyttelse af kystvandenes ressourcer.

Strategi: Strategien er bygget op omkring 5 indsatsområder, der hver især fokuserer på områder, hvor DSC skal gøre en indsats i planperioden for at nå målene:

Forskning og udvikling. Indenfor DSCs kerneområder er produktion af muslinger det centrale virkefelt. De største udfordringer i planperioden ligger her i at tilpasse erhvervene til implementering af Vandrammedirektivet og Habitatdirektivet. Det betyder, at fokus skal ligge på udvikling af nye og skånsomme produktionsformer som ændrede redskaber, arealintensive produktionsmetoder indeholdende integrerede former for opdræt og fiskeri, værktøjer til geografisk placering af produktionen i relation til optimale vækstforhold, miljø- og naturbeskyttelse og andre forhold som forekomst af prædatorer. I relation til miljømål vil DSC holde særligt fokus på udvikling af kompensationsopdræt som virkemiddel. Et andet vigtigt område er fødevarerikkerhed, hvor der skal arbejdes målrettet mod at udvikle og effektivisere metoderne til at detektere forekomst af giftige alger og mikroorganismer med henblik på at få et omkosteffektivt og fødevarerikkert prøvetagningsprogram. Andre opgaver, der kan initieres indenfor planperioden, er udvikling af værktøjer til monitorering af larver. På industrisiden er en af de væsentligste udfordringer at udvikle metoder til sortering, opbevaring, konditionering og transport af levende muslinger med henblik på værdiforøgelse og øget holdbarhed.

For andre skaldyr ligger den største forsknings- og udviklingsmæssige udfordring i at udvikle metoder til akvakultur af østers gennem klækning i landbaserede anlæg, effektive metoder til yngelopsamling i felten og økonomisk rentable metoder til slutvækst. For andre arter kan der i planperioden etableres initiativer med henblik på bestandsestimering og anvendelse af strandkrabber og restocking af hummer. Et særligt indsatsområde er dyrkning af tang og mikroalger, hvor DSC skal medvirke som facilitator.

De faglige målsætninger vil nødvendiggøre, at DSC indgår i et samarbejde med vidensinstitutionerne. Samarbejdet vil have omdrejningspunkt i Center for Forskning og Forvaltning af Skaldyr (CFFS) som er et operationelt netværk med deltagelse af DTU-Aqua og DMU, men også andre partnere kan indgå i et samarbejde. CFFS vil både generere projekter og kunne bidrage til den faglige oprustning af DSCs medarbejdere. Omkring østers vil det være nødvendigt med internationalt samarbejde gennem EU for at løse problemerne med etablering af stabil yngelproduktion. Ligeledes vil det på biomasse- og energiområdet være nødvendigt at indgå i supplerende samarbejde med institutioner udenfor CFFS. Formulering af projekter på skaldyrområdet vil ske i en tæt dialog med erhvervene og særlig i relation til ansøgninger til den Europæiske Fiskeri Fond (EFF).

Formidling. Et meget væsentligt element af DSCs deltagelse i forskning og udviklingsprojekter er at formidle resultaterne af projekterne på en sådan måde, at de kan anvendes af erhvervene. DSC vil derfor påtage sig en ledende rolle omkring formidling og tilpasning af forskningsresultater i samarbejde med forskningsinstitutioner og erhvervene. Som et særligt aspekt vil DSC være drivende i at danne et branche-netværk for alle dele af erhvervsklyngen med henblik på integration i branchen.

DSC vil i planperioden forsøge at etablere et center for formidling af de mange aspekter af benyttelsen og beskyttelsen af Limfjordens bestande af primært skaldyr til offentligheden. Formidlingscentret ved DSC vil bryde med kendte statiske metoder for formidling til en ny dynamisk form for formidling, hvor publikum ikke skal tilpasse sig til formidlingen, men hvor formidlingen tilpasser sig publikum. Med det nye koncept vil formidlingscentret åbne, når der er behov, tilpasse det fremviste efter behov og indeholde tilbud målrettet forskellige segmenter. Målgrupperne er deltagere i specialarrangementer herunder turister, skolelab rettet mod folkeskolen, gymnasiet og voksenundervisning samt deltagere i events. Formidlingscentret har udgangspunkt i DSC, men indholdet skabes i partnerskab med relevante institutioner og virksomheder.

Serviceydelser. DSC vil i planperioden udvikle en række serviceydelser til erhvervene primært indenfor prøvetagning til fødevarerikkerhed, men også andre områder som produktionsplanlægning, prøvetagning til miljøundersøgelser og analyser i den industrielle produktion kan ligge på DSC. Andre typer af servicering af opdrætserhvervet kan indgå i planperioden. Serviceydelserne tjener et dobbelt formål. På den ene side vil en centralisering af opgaverne på DSC kunne medvirke til at løfte eller lette erhvervene. Fx vil ensartet prøvetagning til fødevarerikkerhed være et stort fremskridt og organisering af produktionen af opdrættede muslinger vil være nødvendig i takt med stigende produktionsvolumener. På den anden side vil serviceydelserne kunne bidrage til DSCs primære drift og kan sikre en bedre udnyttelse af laboratorierne og de generelle faciliteter på DSC.

En naturlig del af serviceydelserne er udlejning af kontorer og mødelokaler og det er målet, at erhvervsklyngen får en større repræsentation i udlejningen i løbet af planperioden.

Produktion. Produktionen af blåmuslinger skal i planperioden vokse og udgøre en betydende del af omsætningen på DSC. Produktionen vil udover at bidrage til indtjeningen sikre, at DSC har den nyeste "hands-on" viden og dermed vil være i stand til at levere en tidssvarende og præcis rådgivning til erhvervet. Det er endvidere

målet, at produktionen af østers eller østersyngel kan iværksættes i perioden. Denne produktion forventes ikke at bidrage væsentligt til omsætningen i planperioden.

Organisation og ledelse. Ved planperiodens begyndelse har DSC et personale på 7, hvoraf to er ansat som biologer og 3 er ansat i produktionen eller som teknikere. Det er målet, at der i perioden skal ansættes minimum yderligere 1-2 biologer og 2 teknikere. På ledelsesniveau skal DSC sikre en fagligt kvalificeret ledelse, som kan indgå i projekterne samtidig med, at der sker en styrkelse af den kommercielle ledelse.

DSCs bestyrelse skal i planperioden ændres så den bliver mindre og sammensætningen bedre afspejler DSC interesser og dermed bliver mere operationel i en turbulent og omskiftelig tid for erhvervsklyngen.